

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

העלון השבועי פרשת שמיני-החודש תשפ"ד

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

תתבייש ותתייבש

על כן, עם כל הכבוד על ההודאה, הרי הבושה אף היא מידה עצומה, גם אילו משה היה מתבייש ולא מודה בטעותו, היה לחז"ל להתפאר בבושה שכיסתה את פניו.

עוד, נאמר "וישמע משה וייטב בעיניו" וצריך ביאור, מה כל כך נעשה למשה טוב, בדברי אהרן? (המילה 'וישמע', בתורה פירושה הוא 'קבלת דברים' וכמו בפסוק 'שמע ישראל'... שפירוש מילים אלו 'קבל והבן ישראל') היה לומר 'וישמע משה' – ודי! מדוע נוסף 'ויטב בעיניו'?

אלא התשובה היא נפלאה ביותר. אדם שעושה עבירה ודאי שראוי לו להתבייש, בושה זו מעלתה גדולה, ועוזרת לכפרת עוונות. אלא שהמתבייש צריך להיזהר בדבר אחד, והוא: אסור שהבושה מהטעות ומהחטא, תפריע להמשך עשיית מצוות, ודאי שלא תגרום לו לעשיית עבירות, חלילה.

הנה, אהרן הכהן בוש ממעשה העגל, נפלא! כך ראוי. אולם, היה אסור שהוא ימשיך להתבייש ולמנוע את עצמו מלשמש על גבי המזבח, הרי היה ידוע באהבתו הגדולה לכל ישראל מי הראוי ממנו להיות שליח של העם לפני הקב"ה, בשל כך הבין משה, כי חובה על אהרן לכבש את הבושה ולשרת בכהונה, לכך טען אליו 'למה אתה בוש?' עשה גבול לבושה. לכל דבר יש עת, זמן להתבייש – וזמן 'להתייבש' ולהתקדם!

כמו כן, משה רבינו כאשר שכח את ההלכה שאונן אינו אוכל קדשים, ודאי שהוא התבייש מאוד, הרי שמע הלכה ושכח, בושה וחורפה! אבל הוא עשה לבושה זו גבול, הוא לא חשב לשקר מחמת הבושה: "לא שמעתי את ההלכה". או לכחש לאהרן "אינך צודק". אלא הוא התבייש, וכאשר היה צריך להסכים עם ההלכה, כבש במהרה את הבושה, הוא הודה ולא בוש! אמר – "רבותי, טעיתי. שמעתי ושכחתי!"

כך צריך לנהוג כל יהודי. פעמים שאדם כועס על רעהו שלא כהוגן, וכעת הוא מתחרט, אך הוא מתבייש לבוא ולבקש סליחה, מתבייש להודות בטעות. כאן צריך לשים לב: בושה היא טובה, אך להיזהר לא לעשות מעשים שאינם הוגנים בגללה. תתבייש מעצם המעשה, אך מיד 'תתייבש', הזדזר לבקש סליחה, אל תגרום שהבושה תגרור אותך לטעויות נוספות!

אנו מוצאים דבר דומה לזה בגמרא. הנה, במסכת ברכות (דף כח.) מבואר שחכמים החליטו להעביר את רבן גמליאל משררתו במקום שהוא יהיה דורש לעיני כל התלמידים, ר' אלעזר בן עזריה יעשה כן. (עיי"ש באורך). הבה נתבונן, מה תגובה היינו מצפים מאדם מכובד שכזה שכבודו נפגע, מן הראוי לומר לעצמו: 'הם לא רוצים אותי פה, אני הולך לפתוח בית מדרש אחר'. או לכל הפחות אומר לעצמו: 'איני דורך במקום הזה יותר – אלך ללמוד בבית'. אמנם, מציינת הגמרא אחרת: 'ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת' – איזו עוצמה! – על אף שרבן גמליאל

תחילת הפרשה עוסקת, ביום השמיני להקמת המשכן. אומר משה רבינו אל אהרן: "קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עֲלֻתְךָ...". פרש"י: לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת אל המזבח. מיד עמד משה ואמר לו: "למה אתה בוש, לכך נבחרת! קרב אל המזבח..."

והשאלה. לכאורה תמיהת משה רבינו על אהרן: "למה אתה בוש?" הינה מיותרת. וכי אדם שהיה שותף פעיל ועיקרי במעשה העגל, האם אין ראוי לו להתבייש?!... הרי ראוי והגון לו להתבייש על החטא החמור שעשה. ובושה זו הינה לטובתו, שכבר מבואר בגמרא. 'העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עוונותיו' (ברכות יב), על כן, ההפך הוא הנכון. אילו לא היה מתבייש, היה מוסף בושה גדולה יותר, על הבושה הראויה לו.

דבר נוסף. התורה ממשיכה לספר, על הנעשה ביום השמיני למילואים. ביום זה קרבו שלושה שעירי חטאת: אחד – של ראש חודש. אחד – של הנשיא נחשון בן עמינדב ואחד של יום המילואים.

משה רבינו דורש לדעת מה נעשה אתם, ומגלה שהם נשרפו ולא נאכלו. מיד התמלא קצף, ובכדי לא לפגוע בכבודו של אהרן אחיו הגדול, היסב פניו אל אלעזר ואיתמר בניו ובא אליהם בטענה חמורה: "מדוע לא אִכַּלְתֶּם אֶת החֲטָאת בַּמָּקוֹם הַקֹּדֶשׁ?... היה לכם לאוכלה ומדוע נשרפה?"

[האמת היא, כי תשובה לשאלתו של משה, הייתה מונחת על קצה לשונם של אלעזר ואיתמר, אלא ברור היה להם, 'חכם אינו מדבר מפני מי שגדול ממנו בחכמה ובמניין' ודאי לא לפני הגדול במניין וחכמה והוא גם אבא שלך. על כן, למרות הרצון העז להשיב למשה נמנעו מכך].

אכן, אהרן הכהן השיבו בדיבור קשה: "משה אחי, הלכה פשוטה היא, אדם שמת אחד מקרוביו שראוי לו להתאבל עליהם, באותו יום שמת הקרוב ונקבר, נקרא – 'אונן'. והלכה היא, אונן אסור באכילת קודשים. ואם אתה חושב שהוא מותר, אזי טעות בידך, לא נאמר היתר לאונן לאכול בקדשים אלא בקודשי שעה ובשום פנים אין ללמוד כן לקודשי דורות – שעיר חטאת של ראש חודש, שבהם אסור לאונן לאכול. אם כן, מדוע הינך תמה על מעשינו בכעס?..."

משה רבינו מהרהר בדברים ומגלה שאהרן אחיו צודק. משה חושב בלב: 'אכן, טעיתי. כעסתי לחינם. ובמקום לחמוק ולכסות על טעותו, מגיב בצורה אצילה הראויה למלך, נאמר: "וישמע משה וייטב בעיניו" – ביארו בגמרא משה הודה ולא בוש. משה הכריז באוזני כל: "אהרן, אלעזר ואיתמר אני מבקש סליחה! אתם צודקים. שמעתי הלכה זו, אך שכחתי!"

וכאן השאלה חוזרת. האם מעלה היא להגיד שמשה לא בוש? הרי אמירה זו הינה חסרון עצום. מה זאת אומרת 'שמעתי ושכחתי' כיצד משה שכח את דבר ה' שזכרה זו חמורה ביותר, היה עליו להתכנס בתוך אהלו בצום ותענית ולא לצאת מתוכו משך שבוע שלם.

המשך בעמ' 3

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

הרב אלון בן שבת

קצת הלכות מדיני מוצרי מזון הצריכים כשרות לפסח מיועד לבני ספרד בלבד.

לא אזכיר כאן את כולם מאחר ולגמורם אי אפשר, ואזכיר את עיקרי הדברים.

סוג הכשרות: מעיקר הדין עד אחד נאמן באיסורין, ולכן מוצרים שיש עליהם חותמות של תלמיד חכם וירא שמים (ואין זה משנה אם זה בד"ץ עדה החרדית או כשרות טובה אחרת) מותר לאכול, בין בפסח ובין בשאר ימות השנה, אלא אם כן איתרע חזקת אותה הכשרות "על ידי מורי הוראה" (ולא על ידי אינשי דלא מעלי ובעלי לשון הרע) ילקוט יוסף סימן תמו"ס

אבקת מרק עוף, צריכה כשרות, מאחר ויש בה 80% עמילן חיטה, כמו"כ כל המרקים להכנה מיידית.

אורז מעיקר אין צריך הכשר לפסח, אולם ראיתי בספר הליכות מועד עמוד רנה שהצריך כשרות לפסח מוחשש שנגע קמח בטחנות האחסון ע"ש ועל כל פנים לעצם החשש שמעורב בו חיטה, בזמן הזה די לנו לבדקו רק פעם אחת מאחר והוא נקי בתכלית, ואין צריך בדיקה שלש פעמים כבעבר. ואורז שהוא מבריק המיווא מחוץ לארץ ויש ספק אם נעשה על ידי עמילן חטה או על ידי שמן צמחי, אין לרכשו ללא כשרות, (ובדיעבד כשאין אורז אחר או שכבר רכש, עיין חזון עובדיה עמוד קיח)

ובזה אבוא להאיר לאותם אלו שלא ראו צורת אורז שלם בקליפתו עם המון שעליו והוא דומה במבט ראשון לצורת החיטה, ואם אכן ימצא דבר כזה באורז ידע הבדוק שזה בסך הכל אורז בקליפתו ואינו חטה.

ובדידי הוה עובדא בערב פסח שבתוך כדי הברירה מצאו אורז אחד בקליפתו וחשבו שהוא חטה, והראתי לבני הבית שאין הוא חטה כלל וכלל, וקילפתי לעיניהם הקליפה וראו שהוא אורז, ולפני כ-15 שנה שמעתי מעשה ממרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל שאירע במקומו בתבשיל אורז בימי הפסח שנמצא בו חטה, והלכו לכמה רבנים ודנו בזה לאסור ולהתיר התבשיל, עד שהוברר שזה כלל וכלל לא חטה אלא אורז בקליפתו.

בשר ודגים, יש שהששו שהדגים נמלחו או נחתכו בכלי שאינו כשר, אולם בילקוט יוסף כתב דאף אם הדבר כן הרי לדיון סתם כלים אינם בני יומן נותן טעם לפגם דמותר בפסח בדיעבד לדעת השולחן ערוך, ועוד שנתבטל קודם הפסח ואינו חוזר וניעור לדעת מרן סימן תמו"ס

אולם יש לדעת שהיום מזריקים מים ופוספטים, ואפשר שאף בדגים, והפוספטים גורמים למים להיספג בתוך הבשר, אמנם מכיון שיש חוק שצריך רמה מסויימת של חלבונים, לכן מזריקים חלבון סויה או עמילן שיכול להיות חמץ. וכן בבשר טחון ובשר מעובד.

אולם בבשר ודגים טריים מעיקר הדין אין צריך כשרות (ולא אכחד כי ראיתי תחקיר מקיף שנעשה והוכח שאף בבשר הטרי מוסיפים מעט מהחומרים הנ"ל ומי שירצה לחוש לזה הנה מה טוב)

גבינות שאין עליהם כשרות לפסח, יש מחמצות שכדי להרבות בהם את החיידקים מוסיפים כל מיני דברים מחמץ גמור, ולכן צריך להזהר ולבדוק הכשרות.

דבש, אף שמעיקר הדין מותר לקנות דבש טהור ומסונן ללא כשרות ואפילו מגויים, אולם בזמנינו שמערבים המון חומרים בכל דבר ועוד שיש זיופים בדבש, לכן יש ליקח לכל השנה ובפרט לפסח דבש עם כשרות.

חומם למריחה, צריך כשרות לפסח, יש למעלה מ-20% עמילן.

חלב אין צריך הכשר, ואין לחוש שמא האכיליה בחמץ, ואף אם היה הדבר כן, מעיקר הדין הדבר מותר (הליכות עולם חלק א' עמוד שה).

מוצרים שמעורב בהם **חומצת לימון** בדיעבד יש להתיר להשתמש במוצרי מזון שעירבו בהם חומצת לימון שאינה כשרה לפסח ומופקת מסירוף גלוקוזה שהופרד מעמילן חיטה. ונכון לקנות המוצרים הללו קודם הפסח כדי שלא יהיה חשש שערבו בהם את החומצת לימון בפסח עצמו.

וברור שלכתחילה יש להקפיד לרכוש כשר לפסח (שהחומצה מופקת מצמחים וכדומה)

המשך בעמ' 3

דין שיכור שהזיק

ב"ה עברנו את ימי הפורים, והיו מספר מקרים שאנשים שהיו שיכורים והזיקו מתוך שכרותם את רכושם של חברים, ולאחר הפורים תובע הניזק את השיכור שהזיקו, ומאידך טוען המזיק - שיכור הייתי ולא הייתי מודע למעשי! א"כ מאיזה דין יהיה אפשר לחייב אותו? כמובן שישנם כמה דרגות בשכרות ותוצאה מכך ישנם מספר השלכות הלכתיות, כגון: האם אותו שיכור הגיע לרמת שכרותו של לוט או לא, וכמובן שיש לדון האם השיכור מחמת שתיית היין בשמחת פורים שונה משיכור שהזיק באמצע השנה?

תשובה: לדעת רוב הפוסקים שיכור שהזיק - חייב, בין אם הוא הגיע לשכרותו של לוט לבין שיכור סתם, ובכל סוג של הזיק. וזה כולל גם שיכור מחמת שתיה בפורים, ובין הזיק במשך השנה. וזה נלמד מדין המשנה "אדם מועד לעולם, בין ישר, בין שוגג בין מזיד." אולם לדעתו של הרמ"א אכן שיכור שהזיק באמצע השנה הוא חייב, אך אם הוא השתכר מחמת מצוות פורים או שמחת חתן וכלה הוא יהיה פטור מהזיק ממון, אך בהזיק את גופו של חברו הוא יהיה חייב. אמנם בזמננו אין מנהג ברור לפטור את המזיק בשכרותו מחמת מצוות פורים ולכן מחייבים אותו בין בפורים בין בשאר השנה.

נימוקים: פסק השו"ע (ח"מ סי' שעח, א) אסור להזיק ממון חברו..בין שהיה שוגג בין שהיה אנוס. וגם הרמב"ם כתב (הלכות חובל ומוזיק א, יא) "אדם מועד לעולם...בין מזיד בין ער בין ישר בין שיכור..". גם האורחות חיים מלונל בדין המזיק ממון חברו הביא את דבריו מילה במילה, ובפשטות הרמב"ם הביא את השיכור מהטעם הפשוט שלא נדונו כשוטה אלא כמוזיד מפני שהוא היה בר דעת ורק כעת הוא נשתכר. גם היש"ש (בב"ק פ"ג, סעיף ג) נקט ששיכור אפי' הגיע ליותר משכרותו של לוט חייב על כל ההזיקים שהוא עושה, והוא הוסיף לשון מעניינת "ומ"מ מקבל דינו על מה שלא עצר ברוחו ושיכר עצמו להשתגע, אבל לפטור מדין הזיק שמוזיק לחברו פשיטא שחייב דאדם מועד לעולם.. דאם לא כן כל שונא ישתה וישתכר על חברו להזיקו ויפטור ואפי' בפורים דמחוייב להשתכר מ"מ אין כוונת רבותינו כדי שישתגע". גם בשו"ת הב"ח (סי' סב) כתב שטענת שיכור אינה טענה לפטור אלא שהיה עליו להזהר שלא ישתכר. וגם הוא הוסיף בלשון הו"א "אבל מי שמשתכר מרצונו ומדעתו אף רבנן מודו דכל מה שהזיק בשכרותו פושע גמור הוא." גם החוות יאיר (סי' קסט) כתב לחייב את השיכור שהזיק בעת שכרותו. וישנם עוד הרבה פוסקים שכתבו לחייב ואכמ"ל.

מאידך מצינו ברמ"א (או"ח סי' תרצ"ה, ב) שכותב ששיכור פטור אם הזיק מכח שמחת פורים. ומקורו מתרומת הדשן (סי' קי) גם בסי' תרצ"ו סעיף ח) כתב הרמ"א וכן בני אדם החוטפים זה מזה דרך שמחה אין בזה משום לא תגזול וכאן מקורו מהר"י מינץ (סוף סי' יז) יציין, ויודגש שהמג"א (סק"ח) כתב שמה שכתב הרמ"א מכח שמחת פורים פ"ש שעשה מכח שמחה, אבל אם כיון להזיק חייב. וכ"כ בלבושי שרד. הפמ"ג (א"א סק"ז) עמד על דברי המג"א וחילק בין שאר ימים לימי הפורים מכיון שבפורים מסתמא מוחלץ ובסק"ח נקט טעם אחר משום דהוי כאנוס קצת.

הרמ"א בחו"מ (סי' שעח, ט) הביא בשם המרדכי "בחורים הרוכבים לקראת חתן וכלה והזיקו זה את זה דרך שמחה ושחוק וכן בשאר דבר שמחה הואיל ונהגו כן - פטורין. מקור נוסף לזה הוא בדברי האור זרוע (הלכות סוכה סוף סי' שטו) זאת אומרת רואים שדברים שנעשים דרך שמחה פטורים, ויתכן שגם בפורים שהשכרות נעשית עפ"י צוויי חכמים ובגלל שמחה של השכרות אדם הזיק יהיה פטור אליבא דהרמ"א. ישנם אחרונים נוספים שדנו בשיכור שהזיק ורצו לפטור אותו מדין אחר, עיין בשו"ת עמק הלכה (ביומל, ח"א סי' כג) שדן בשיכור שהזיק, ובתחילה הוא רצה לדמותו לשוטה שהזיק עיי"ש. גם בשו"ת משנה הלכות (קליין, ח"ה סי' ו אות ג) דן בסוגיה זו וחילק בין שיכור כלוט שפטור שהוא נקרא אנוס גמור, לבין שיכור סתם שחייב בניזקין.

עכ"פ אי אפשר במסגרת מקוצרת זו להאריך בסוגיה זו, ולמסקנה וודאי ששיכור שהזיק בפורים הוא יהיה חייב. ואכמ"ל.

המשך מע' 1 - מאמר השבוע - הרב אברהם רחמים

העבירו אותו משררתו הוא לא מנע עצמו מבית המדרש כל אותם ימים, רבן גמליאל לא נתן לבושה לגרום לו להתבטל מתורה, אלא, אכן - הוא התבייש! אולם, עד הגבול הראוי. להפסיק לבוא אל בית המדרש מפני הבושה - לא בא בחשבון!... הוא המשיך להגיע...

מעשה, נוכל להבין מה כל כך היה 'טוב בעיניו' של משה אשר שמע את תוכחתו של אהרן אחיו. כידוע לנו, משה רבינו הוא היה, הוה ויהיה גדול הנביאים, מכונה בתורה 'עבד ה'':

אדם רם מעלה זה, ודאי שהיה לו ניסיון גדול של להתנאות על אחיו מבני ישראל. כידוע לנו, כגדול גדלותו של משה כך הייתה ענוותנותו, כנאמר: 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם'.

על כן, טרם שקצף בטעות, על אהרן ובניו, היה זקוק למחשבה רבה לגבור על יצר הגאווה העלול לחדור אל נבכי נפשו.

אלא, עתה ביום זה, יום השמיני לחנוכת המשכן, כאשר כעס על אהרן ובניו ונתגלה שהוא הטועה, ולא רק הוא טועה אלא הוא 'טועה בגדול' - שהרי נשכחה ממנו הלכה שנאמרה לו מפי הקב"ה, וזו בושה גדולה.

עכשיו נאמר: 'וייטב בעיניו' - בושה זו הטיבה למשה, דהיינו, 'היא עשתה אותו טוב בעיניו', בושה זו הייתה לו לרפואה, הרגיעה אותו כליל. כך, אחר מעשה זה, כאשר החלה לעלות בלבו מחשבה: 'אני גדול מכולם, אין כמוני!' היה נזכר במעשה זה וחיש מתיש את יצר הגאווה: 'כיצד אני יכול לחשוב שאני מושלם, כאשר אני 'האיש משה', שכחתי הלכה פשוטה שנאמרה רק לי מאת הקב"ה? ודאי שאני חסר ורחוק משלמות אמתית'. על כן הודאה זו שהודה לאהרן ובניו היא זו שהפכה אותו לאדם טוב בעיני עצמו, מעשה ודאי לו שאין ראוי לו להתנאות במאומה שמעלותיו הם מתנת שמים.

יהי רצון שיתקיים בנו "הוי עז כנמר - לעשות רצון אביך שבשמים, אמן!"

המשך מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

ירקות קפואים אין חשש, מלבד ארטישוק ששמים בו חומר מעורב במלח לימון למניעת השחירה והוא חמץ. סכו"ם חד פעמי עשוי פלסטיק אין צריך הכשר.

סכו"ם עשוי קרטון וניירות או מנג'שים, נייר אפיה וכו' - בדרך כלל יש בהם עמילן, והסימן לדבר: לוקחים יוד (בצבע חום אדום) מבית מרקחת ושופכים אותו על הנייר, אם נעשה צבע כחול סימן שיש בו עמילן, ואם נשאר בצבע חום אין בו עמילן. ואכן מעיקר הדין אין צריך כשרות מאחר והכל נפגם, אולם ראוי לקנות בכשרות מאחר ואפשר הדבר בנקל מאוד. (הליכות מועד עמוד קב')

כמון ידוע מה שפרסם הגאון הרב שלמה משה עמאר שליט"א כמה וכמה פעמים על החשש הגדול שיש בכמון היות ומצאו בו פעמים רבות גרגירים של שבלת שועל והוא מחמת הסמיכות שיש בין שדות הכמון לשאר מיני הדגן, ולכן פרסם שאין להשתמש בו כלל ועיקר בפסח.

והנה נושא הכמון נבדק ביתר שאת על ידי הגאון שניאור זלמן רווח שליט"א יו"ר הכמון למצוות התלויות בארץ, והגיעו למסקנה ברורה וחד משמעית שהכמון שמגיע לארץ ממדינת תורכיה וממדינת איראן, נמצא מעורב בתוכו בוודאות שיבולת שועל והתערובת נמצאה בכל שק שנבדק. הוזהרו של המין כשיבולת שועל הוא בוודאות בכמה אופנים של בדיקות שנעשו, ולא כמו אלו שערערו שאין זה כלל מין של שיבולת שועל. וחובת הבדיקה של הכמון [עכ"פ בכמון המגיע מהמדינות הנ"ל] הוא של כלל הכמות ואין להסתפק בבדיקת מדגם, שאין לה תוקף הלכתי בנידו"ד.

מלבד שתי המדינות הנ"ל בדקו במכון הנ"ל כבר במשך 16 שנה גם כמון שמקורו ממדינת הודו והוא נמצא נקי לחלוטין [זוהי לא מקרי, אלא מחמת שאינם עושים מחזור זרעים עם דגנים]. ועל כן מעולם לא נמצא אפילו גרגר דגן אחד בכל הבדיקות, ועל כן הוא כשר למהדרין לפסח לאוכלי כמון בפסח בלא כל חשש. הגם שנכון להתמיד בבדיקות שאין שינוי.

ולכן ניתן לרכוש בפסח כמון עם כשרות טובה, (אחר בדיקה, מצאתי כי כשרות מחפוד מייבאים כמון נקי בתכלית ככל הנראה ממדינות הנ"ל) ויש עוד כמה דרכים שנוקטים נותני הכשרות להכשיר הכמון קודם הפסח ולא אאריך בזה כעת. לימון פרסי אין חשש

סוכר, אין צריך הכשר לפסח, ומי שנהג בו איסור מחמת חסרון ידיעת ההלכה, רשאי לחזור בו ולאכלו בפסח ללא התרה, אולם אם ידע שמעיקר הדין זה מותר אלא שרצה להחמיר בזה, וכעת רוצה לנהוג היתר, יש לו לעשות התרה.

עופות מעיקר הדין אין צריך הכשר לפסח. ולפי המבואר בחזון עובדיה עמוד קכב' עדיף לדאוג שלא יהיה בזפק חמץ.

והנה בגרין עוף הודו פרסם הרב משה יהודה לייב לנדא זצ"ל (ב"ב) שבשעה שמוציאים הזפק מהעוף ובתוכו יש את התערובת שהיא מכילה חמץ ופעמים שהם חודרים ונבלעים בקרומי הגרון, ושהרב דוד יחיאל ורנר זצ"ל (היה אחראי על תחום המשחטות ברבנות הראשית לישראל נפטר השנה ב' באדר א' ה'תשפ"ד) גם כן בדק זאת ואישר הדברים, והובא כל זה במעין אומר חלק ג' ושם כתב שמרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל מתחילה תמה על זה מבחינה מציאותית אך לבסוף הסכים לפרסם הדבר, הלכך יש לקנות בכשרות והם יקפידו לא להאכיל את העופות זמן מה קודם הפסח חטה אלא דברים אחרים שאינם חמץ.

פיצוחים קלויים צריך כשרות לפסח, מאחר וידוע שיש בהם קמח המדביק את המלח שעליהם או שהם מחוממים בתנור של כל השנה. (אשרי האיש ח"ג עמוד שעט', וכ"כ בחזון עובדיה פסח קיז')

פיצוחים לא קלויים אין חשש, מלבד אגוזי מלך שיש בהם חומר מונע השחירה ויש בו חשש חמץ.

וגם שאר הפיצוחים יש לקנות ממקום שניקו הכל לפסח, או באריזה סגורה.

פירות יבשים, האשכנזים נוהגים בהם איסור, (אלא אם כן הוא לצורך חולה שאין בו סכנה, או לתינוק) אולם מנהג הספרדים להקל ולאכלם בפסח. (ויש לזהר מתערובת קמח בתאנים מיובשים)

מלח, אין צריך הכשר לפסח, אלא אם כן נרכש בשק, ואין זה מצוי.

ממרח תמרים צריך הכשר לפסח, מכיל עמילן בוודאות, ויש לדעת שהמפעלים עושים את הממרח מתמרים גרועים מאוד שהם בדרך כלל ננועים וטוחנים אותם וזה אסור משום מבטל איסור לכתחילה, ולכן גם במשך כל השנה יש לרכוש ממרח תמרים עם כשרות מהודרת והם מקפידים על לקיחת תמרים משובחים, אלא שכדי שהמחיר לא יהיה יקר מערבבים לתוכם עמילן ולכן יש להקפיד על כשרות לפסח.

משחת שיניים אין צריך הכשר לפסח, ואם היא בטעמים צריך כשרות. (טעם מנטה אין צריך כשרות, הליכות מועד)

משקה סודה אין צריך הכשר לפסח. הליכות שלמה עמוד סד'

משקה של חברת קוקה קולה כשר כל השנה לפסח.

משקה מווג רגיל או דיאט צריך כשרות לפסח.

נקניקיות שאין עליהם כשרות לפסח, יכולה להיות בהם תערובת עמילנים.

קטניות כל סוגי הקטניות היבשים אין צריכים הכשר לפסח. (כמובן שלא מדובר בחיטה ובורגול וגריסים וכדומה)

קפה, אין צריך כשרות לפסח. ואם הוא קונה מבעל חנות שטוחן לו הקפה במקום, יש לוודא שניקה המכונה היטב קודם הפסח.

קפה קפסולות בטעמים צריך כשרות לפסח.

קפה נמוס אין צריך הכשר לפסח, וכדין הקפה (ילקוט יוסף עמוד קלז' סוף הערה יב')

קפה נמוס בטעמים כגון וניל, מוקה, ושאר טעמים - חייב כשרות.

רטבים צריכים הכשר מאחר ומוספים להם קמח או עמילנים, לדוגמא, קטשופ, רוטב סויה, ממרח תמרים, ואפילו ריבות למינהם.

ואדיש כאן כי ישנו רוטב בשם רטיאקי ואין עליו הכשר כלל ואי אפשר לעשותו כשר לפסח ואין לרכשו בפסח.

שוקלד למריחה, צריך כשרות, מאחר ויש למעלה 20% עמילן.

המשך בעמ' 4

מטרות העצמית

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

שמן זית אף שמעיקר הדין מותר לקנות שמן זית ללא כשרות ואפילו מגויים, אולם בזמנינו שמעריבים המון חומרים בכל דבר ועוד שיש כיום זיופים אפילו בשמן זית, לכן יש ליקח לכל השנה ובפרט לפסח שמן זית משובח ואינו מזויף, מותר ליקח ממנו לפסח ללא הכשר ואפילו מגוי, וכעיקר הדין בשולחן ערוך.

שמן זית אמיתי שניכר בצבעו וטעמו שהוא שמן זית משובח ואינו מזויף, מותר ליקח ממנו לפסח ללא הכשר ואפילו מגוי, וכעיקר הדין בשולחן ערוך. שמן זית למאור אינו צריך כשרות לפסח.

שמן סויה וקנולא צריכים כשרות מיוחדת לפסח מחשש לתערובת דגנים של חיטה.

תבלינים בדרך כלל מעורבים בקמח, או בעמילנים, וצריכים הכשר לפסח.

תבניות אלומיניום ונייר כסף א"צ כשרות לפסח, (הליכות מועד עמוד קב') אלא שכבר הורה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל (בספרו חזון עובדיה שבת בדיני הקידוש) שהם צריכים טבילה, ולכן יש לרכוש כל השנה תבניות עם הכשר הבד"ץ של תוצרת הארץ כדי לא להתחייב בטבילה.

תה, צריך כשרות. לאחר התפתחות תעשיית המזון כיום, יש חשש שישוורים את עלי התה בתמיצות טעם ובעמילן חטה, ובפרט על גבי השקיק או בדבק.

ומה שכתב מרן בחזון עובדיה שמותר לשתות התה בפסח, נראה שמדובר בעלי תה פשוט כדוגמת תה שחור וכדומה,

תרופות וכדורים רוב הטבילות כיום אין בהם חשש חמץ, אלא עשויות עמילן מקטניות.

ועל כל פנים מאחר וטעמים פגום ונפסל מאכילת הכלב גם אם יש בהם תערובת עמילן חטה יש להתיר זאת לחולה שחלה כל גופו ואפילו אין בו סכנה,

אבל מיוחד בעלמא אין להתיר. (חזון עובדיה)

תרופה שיש בה חמץ בודאי בפסח, לחולה שיש בו סכנה, ירכוש התרופה קודם הפסח ויניחנה במקום מוצנע ויכוון שאינו רוצה לזכות בה, וכשיצטרך יקח בכל פעם.

ואם היא תרופה שיש לה טעם טוב, נכון ליתן בתוכה דבר מר, ויבלענה מיד שלא כדרך אכילה. (חזון עובדיה עמוד קכ-קכב) או ירכנה בסבי ויבלענה (אור לציון)

תרופות לשימוש חיצוני כגון טיפות עיניים ואף ווריקות ומשחות למיניהן מותר לכל אדם בשימוש אף אם אינו חולה, הליכות מועד עמוד קיא'

כדורים למניעת הריון (בהיתר מורה הוראה מומחה) ויש לחוש שיש בהם תערובת חמץ פגום וכנ"ל, יש להתיר ליקח מהן אף שאין זה מוגדר כחולי שאין בו סכנה ממש, מכל מקום יש כאן צורך נפשי גדול מאוד, ופעמים אף גובל בפיקוח נפש, ויש שהרופאים אוסרים לאשה באיסור גמור להתעבר במשך תקופה מסוימת, ולכן מותר לקחתה גם בפסח, ואין זה מוגדר כמיוחד בעלמא.

ושוב אדגיש שרובן המכריע אין בו חשש חמץ ולכן יש לברר זאת קודם הפסח.

וכל אשה תעשה שאלת חכם שלמדו ושימש בדברים הללו, וידעת ההלכה גרידא אינה מספקת בדבר הזה.

בברכה

אלון בן שבת

שור המאה ה-19

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי חיים כפאסי

רבי חיים כפאסי זצוק"ל. נולד לאביו בשנת ש' (משוער ללא הוכחה ברורה) באלג'יר (גם מקום הולדתו ראיתי כמה גרסאות ואכמ"ל), לימים עבר עם משפחתו למצרים. הוא למד בישיבתו של הגה"ק רבי יצחק בירב בנו של הגה"ק יעקב בירב, וישנה מסורת שהאר"י הקדוש היה רבו בתורת הנסתר. הוא נדד בחייו בין קהיר, אלכסנדריה ודמיאט, ועמד בראש ישיבה במצרים.

כונה גם "רבי חיים בעל הנס", עקב הנס העצום שנעשה עימו שבעטיו החל לכתוב את ספרו "באור החיים", וכדי להדגיש את הנס העצום חתם על מסמכים שונים – ה' נסי חיים כפאסי.

וכך היה המעשה הנס, בסוף ימיו חלה בעיניו וכמעט שלא ראה. לאחר שהעלילו כי לקח שוחד בתקופת כהונתו כדיין ולכן התעורר בהתאם לפסוק "כי השוחד יעוור עיני חכמים" (דברים ט"ז, י"ט), חשש לחילול ה' על כן הזמין את כל הקהילה לבית הכנסת והכריז לפני כל הקהל כי שמע דיבת רבים יחדיו ירננו שלקח שוחד. פתח את ארון הקודש ואמר בתוך קהל ועדה, הקדוש ברוך הוא הינו סהדי ועדי שלא לקחתי אפילו פרוטה אחת כשוחד, ועל כן אם לקחתי שוחד, כן יהיה תמיד הענן יכסנו ואשאר עיוור. אולם אם לא לקחתי שוחד אזי ה' יחזיר לי את מאור עיני עכשיו. מיד מאור עיניו חזר וכעת ראייתו אף הייתה יותר טובה מראייתו טרם חלה, והתחיל לראות ולזהות כל אדם ואדם בשמו ובמקומו, משראו כך הקהל התביישו מאוד וביקשו ממנו מחילה גמורה, וגם הגויים החלו לכבד אותו. מרן החיד"א העיד כי ראה את חתימתו טרם חלה שהייתה כמו של כל אדם, ולאחר שחלה בעיניו חתימתו הייתה על דף שלם ולאחר שהבריא היה צריך זכוכית מגדלת כדי להבחין באותיות הקטנות של כתב ידו. (שם הגדולים להחיד"א מערכת הגדולים אות מ')

חיבוריו ; תשובותיו של חכם חיים כפאסי היו גנוזים בכתב יד מאות שנים ולא נדפסו. מרן החיד"א, שראה את קובץ כתב היד, צטט מתשובותיו. חכם יעקב משה טולידאנו פרסם שלוש מתשובותיו, ורק בשנת תשע"א זכה, ויצא לאור קובץ כתב ידו, ובו 60 מתשובותיו, ועוד כמה סימנים מחידושו על התלמוד.

דרכו של ר' חיים בנויה הייתה על יסודותיה של דרך הלימוד שהייתה נהוגה בישיבות של חכמי ספרד בדורות האחרונים שקדמו לגירוש. עיקרון יסודי בשיטה זו הוא שדברי המשנה והתלמוד מסודרים בסדר מופתי ושאלן בגמרא מילה או אפילו אות שהיא מיותרת.

בתשובותיו מידע רב ערך על יהדות מצרים ועל קהילות יהודיות רבות ברחבי העולם בתקופתו. הוא עמד בקשר עם חכמי תקופתו, ונודע כבר פלוגתא של חכם הגה"ק יעקב קאשטרו רבה של מצרים, שמעבר לחילוקי דעות הלכתיים, התייחסותו של ר' חיים כלפי פסיקותיו של מהריק"ש נכתבו בלשון קשה ביותר שאין ספק שאוריינתו הוא קא מרתחא ליה. (הרוצה לעיין בכל זאת. פתיחה לשו"ת רח"כ, סימן ל, דף נג, א). ועוד נכתבו גם אודותיו בע"ה, כמו"כ התדיין עם הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי, בעל השיטה המקובצת, בזמן שהייתו במצרים.

רבינו חיים כפאסי נפטר ביום י"ב בשבט שצ"א, וקברו נשמר עד היום במצרים, והוא מהווה אתר עליה לרגל. בית הכנסת הנושא את שמו, קיים גם הוא בקהיר עד ימינו. משעלו יהודי קהיר לארץ ישראל, הוקם בית הכנסת שלו גם בארץ ישראל בעיר חולון.